

Ed.

78. Frumvarp til laga

um framkvæmd á IV. kafla laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.

Flm.: Brynjólfur Bjarnason.

1. gr.

Frá ársbyrjun 1943 skal Lífeyrissjóður Íslands greiða fullan elli- og örorkulífeyri samkvæmt IV. kafla laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar (elli- og örorkutryggingar), og nánari fyrirmælum þessara laga.

2. gr.

Árlegur elli- og örorkulífeyrir (grunnlífeyrir) skal vera sem hér segir:

Í Reykjavík: Fyrir einstakling 1500 kr.; fyrir hjón 2200 kr.

Í kaupstöðum: Fyrir einstakling 1400 kr.; fyrir hjón 2100 kr.

Í kaптúnunum með yfir 300 íbúum: Fyrir einstakling 1200 kr.; fyrir hjón 1800 kr.

Annars staðar: Fyrir einstakling 1000 kr.; fyrir hjón 1500 kr.

Lífeyririnn greiðist mánaðarlega, að viðbætti fullri verðlagsuppbót vegna þeirrar hækkunar, sem orðið hefur á framfærslukostnaði síðan jan.—marz 1939 samkvæmt vísitölu kauplagsnefndar.

3. gr.

Bæjar- og sveitarsjóðir greiða Lífeyrissjóði Íslands árlega upphæð, sem fæst með því að margfalda tölu þeirra gamalmenna og öryrkja í bæjar- eða sveitarfélaginu, sem rétt hafa til lífeyris samkvæmt IV. kafla laga um alþýðutryggingar, með $\frac{1}{4}$ hluta elli- og örorkulífeyris fyrir einstakling, að viðbætti fullri verðlagsuppbót samkvæmt 2. gr.

Ríkissjóður greiðir Lífeyrissjóði árlega jafnháa upphæð og bæjar- og sveitarfélögin samanlagt.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumv. þetta var flutt í Ed. á vetrarþinginu 1942, og fylgdi því þá eftirfarandi greinargerð:

„Síðan lög um alþýðutryggingar gengu í gildi, hefur aðbúð gamalmenna og öryrkja aldrei verið eins óviðunandi og nú, er hin mikla breyting hefur orðið á þjóðarhag landsmanna vegna styrjaldarinnar. Aldrei hafa kjör þessa fólks verið jafnbágorin, að svo miklu leyti sem kemur til kasta hins opinbera. Og aldrei hafa verið jafngóðar ástæður til að húa vel að þessu fólki og einmitt nú.

Það er því vissulega tími til þess kominn, að Lífeyrissjóður Íslands verði látinn koma til fullra framkvæmda og gamalmennunum og öryrkjunum tryggður skilyrðislaus réttur til ákveðins lífeyris. Og lífeyririnn verður að vera svo hár, að þeim, sem hans nýtur, sé að minnsta kosti með ýtrasta sparnaði gert kleift að framfleyta lífinu. Annars eru tryggingarnar kák eitt. Og það eru þær með því fyrirkomulagi, sem nú er á þeim.

Með frv. þessu er lagt til, að mjög veruleg breyting verði á öllu tryggingakerfinu. Þegar lög um alþýðutryggingar voru sett, voru elli- og örorkutryggingarnar hugsaðar fyrst og fremst sem persónutrygging, þar sem ætlazt er til, að hinir tryggðu kosti trygginguna að mestu sjálfir, en njóti þó stuðnings hins opinbera. Með þessu móti verður tryggingin hvorki fugl né fiskur. Fyrir þeirri kynslóð, sem nú er komin á fullorðinsár, verður að sjá með sérstökum hætti. Reynslan hefur nú þegar sýnt, hvers virði sú forsjá er. Hitt hefur reynslan líka sýnt, að þeir, sem greiða iðgjöld frá 16 ára aldri, geta ekki vænt þess að fá boðlegan lífeyri í ellinni samkvæmt þeim reglum, sem ellitryggingin er byggð á. Það fyrirkomulag að safna sjóðum, sem ætlazt er til, að standi undir tryggingunni í fjarlægri framtíð, er svo óheppilegt, að það ber tafarlaust að hverfa frá því með öllu.

Með þessu frv. er ætlazt til þess, að horfið verði af þessari braut og elli- og örorkutryggingarnar færðar í það horf, að þær verði fyrst og fremst þjóðfélagstryggingar, bornar uppi af þjóðfélagsheildinni og með ákveðnum og skýlausum þjóðfélagslegum réttindum til handa þeim, sem þeirra eiga að njóta. Það er að visu nauðsynlegt, að nokkur sjóðssöfnun eigi sér stað, ekki til þess að standa undir tryggingunni í fjarlægri framtíð, þegar sjóðurinn kann að vera orðinn einskis virði, heldur til þess að nægilegur varasjóður sé jafnan fyrir hendi.

Framlög ríkissjóðs og bæjar- og sveitarsjóða eru að visu allhá samkvæmt frumv. þessu, eins og nú standa sakir nokkuð hátt á þriðju milljón króna, að viðbætti verðlagsuppbót frá hvorum aðila. En með því ætti líka að vera séð fyrir framfærslu alls þess fólks, sem hlut á að máli. Er þá að athuga, hvort tekjur lífeyrissjóðs mundu nægja til að standa undir skuldbindingum hans og fyrir hæfi-

legri aukningu sjóðsins. Það liggur í hlutarins eðli, að úr þessu getur reynslan ein skorið. En þessar tekjur ættu að nægja til þess að greiða í lífeyri upphæð, sem svarar því, að allt að 70% allra öryrkja og gamalmenna 67 ára og eldri fengju greiddan fullan lífeyri, eins og nánar mun skýrt í framsögu. Á árunum 1937—1939 fengu aðeins 59,7%—62,6% gamalmennanna nokkurn styrk, og mikill meiri hluti þeirra aðeins lítills háttar glaðning samkv. 1. lið 80. gr. alþýðutryggingalaganna. Svo virðist því, sem þessar tekjur ættu vel að nægja. Hins vegar er sjálfsagt, að tækifærið sé notað til þess að safna sem mestu í sjóð, þegar fjárhagur hins opinbera og þjóðarhagurinn yfirleitt stendur með blóma. En að sjálfsögðu verður að endurskoða ákvæðin um tekjuhlíðina jafnskjótt og reynsla er fengin.“